

Kain a jeho odkaz

Texty na tento týden

Genesis 4 a 5; Gn 6,1-5

Základní verš

„Což nepřijmu i tebe, budeš-li konat dobro? Nebudeš-li konat dobro, hřích se uvelebí ve dveřích a bude po tobě dychtit; ty však máš nad ním vládnout.“ (Gn 4,7)

Po popisu pádu člověka do hříchu a vyhnání Adama a Evy z Edenu následují v knize Genesis především rodokmeny – seznamy narození a úmrtí. Všechny však souvisí s Božími proroctvími v předchozí kapitole. Genesis 3 a 4 jsou paralelními kapitolami a obsahují mnoho společných témat a slov: popisy hříchu (Gn 3,6–8; porovnej s Gn 4,8), prokletí půdy (Gn 3,17; porovnej s Gn 4,11) a vyhnání (Gn 3,24; porovnej s Gn 4,12.16).

Smyslem těchto paralelních textů je poukázat na splnění předchozích prorocství a předpovědí, které Bůh dal Adamovi a Evě po jejich pádu. První událost po Adamově vyhnání z ráje oplývá nadějí. Jde o narození prvního syna, událost, kterou Eva považuje za splnění zaslíbení, které slyšela v mesiášském prorocství (Gn 3,15). Byla přesvědčena, že by její syn mohl být zaslíbeným Mesiášem.

Následující události – zločin Kaina, zločin Lámecha, zkracující se délka života a narůstající zlovolnost – jsou naplněním kletby vyslovené v Genesis 3.

Přesto není všechna naděje ztracena.

Osnova lekce

Třetí lekce našeho studia knihy Genesis se bude věnovat tragickým následkům hříchu prvních lidí, o kterém byla řeč v předchozí lekci. Příběh druhé generace lidí, Kaina a Ábela, ukazuje nejen stále se prohlubující propast mezi lidmi a jejich stále milujícím Bohem, ale také Boží trpělivou lásku, jež provází ty, kteří se proti němu vzbouřili.

- Gn 4,1.2: Kain a Ábel – záblesk nové naděje (neděle)
- Gn 4,1–5: Dva druhy obětí – dva postoje vůči Bohu (pondělí)
- Gn 4,3–8: Zločin – tragické důsledky hříchu (úterý)
- Gn 4,9–16: Kainův trest (středa)
- Gn 4,17–26: Kainův odkaz v dalších generacích (čtvrtek)

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

KAIN A ÁBEL

'I poznal člověk svou ženu Evu a ta otěhotněla a porodila Kaina. Tu řekla: „Získala jsem muže, a tím Hospodina.“²Dále porodila jeho bratra Ábela. Ábel se stal pastýřem ovcí, ale Kain se stal zemědělcem. (Gn 4,1.2)

Osobní studium

Co se z úvodních veršů dozvídáme o narození Kaina a Ábela?

První událostí, kterou biblický autor znamenal bezprostředně po vyhnání Adama a Evy z rajske zahrady, je narození dítěte. V hebrejštině je v Gn 4,1 „Hospodin“ přímo spojen se slovem „muž“. Doslovný překlad by zněl: „Dostala jsem muže, Hospodina.“

Takový doslovný překlad by naznačoval, že si Eva pamatuje mesiášské proroctví z Gn 3,15 a věří, že porodila svého Spasitele, Pána. „Spasitelův příchod byl předpověděn již v Edenu. Když Adam s Evou poprvé slyšeli toto zaslíbení, očekávali, že se rychle naplní. S radostí vítali prvorozeného syna a doufali, že právě on bude Vysvoboditelem.“ (DA 31; TV 19)

Větší část příběhu se věnuje Kainovi. Není jím prvorozeným synem, jehož rodiče téměř

„uctívali“. V celé kapitole podle textu Genesis hovoří pouze on, Ábel mlčí. Zatímco Eva vzrušeně komentuje Kainovo narození, o Ábelovi neříká nic, přinejmenším nic, co by bylo zaznamenáno v textu. Vypravěč jednoduše uvádí, že „dále porodila [...] Ábela“ (Gn 4,2).

Samotné jméno Kain je odvozeno z hebrejského slovesa *kana*, které znamená „získat“ a označuje nabytí, vlastnictví něčeho vzácného a silného. Na druhé straně hebrejské jméno *Hebel* („Ábel“), znamená „dech“, „pára“ nebo „vánek“ (Ž 62,10; Ž 144,4) a také „přelud“ nebo „marnost“ a označuje neuchopitelnost, nepolapitelnost či prázdnotu. Stejně slovo *hebel* kniha Kazatel opakovaně používá ve významu „marnost“. I když nechceme do těchto krátkých textů vkládat víc, než se v nich nachází, velmi pravděpodobně Adam a Eva věřili, že jejich naděje vychází z Kaina. Byli přesvědčeni, že právě Kain, ne jeho bratr, je zaslíbený Mesiáš.

Aplikace

Co je v životě ve skutečnosti hebel, tedy těkavé a pomíjivé, ale my k tomu přistupujeme, jako by na tom mimořádně záleželo? Proč je důležité umět odlišovat podstatné od nepodstatného?

DVA DRUHY OBĚTI

¹I poznal člověk svou ženu Evu a ta otěhotněla a porodila Kaina. Tu řekla: „Získala jsem muže, a tím Hospodina.“²Dále porodila jeho bratra Ábela. Ábel se stal pastýřem ovcí, ale Kain se stal zemědělcem.³Po jisté době přinesl Kain Hospodinu obětní dar z plodin země. „Také Ábel přinesl oběť ze svých prvorozených ovcí a z jejich tuku. I shlédl Hospodin na Ábela a na jeho obětní dar,⁵na Kaina však a na jeho obětní dar neshlédl. Proto Kain vzplanul velikým hněvem a zesinal v tváři. (Gn 4,1–5)

Ábel věřil, a proto přinesl Bohu lepší oběť než Kain a dostalo se mu svědectví, že je spravedlivý, když Bůh přijal jeho dary; protože věřil, „ještě mluví, ač zemřel“. (Žd 11,4)

Osobní studium

Rozdíl mezi Kainem a Ábelem, jak se odráží v jejich jménech, se netýká jen jejich osobností. Projevuje se také v tom, jak si obstarávají obživu. Zatímco Kain „se stal zemědělcem“ (Gn 4,2), což vyžaduje těžkou fyzickou práci, Ábel „se stal pastýřem ovcí“, což v sobě zahrnuje mimo jiné určitou míru citlivosti a soucitu.

Kain pěstoval ovoce a Ábel hlídal ovce. Jejich rozdílná „povolání“ vysvětlují nejen povahu přinesených darů (ovoce od Kaina a ovečka od Ábela), ale vyjadřují také dva různé psychologické postoje spojené s jejich obětmi: Kain svou práci „získával“ ovoce, zatímco Ábel „pečoval“ o ovečky, které měl na starosti.

Uvažuj o úvodních textech (Gn 4,1–5 a Žd 11,4). Pokus se na základě těchto veršů zformulovat, proč Bůh přijal Ábelovu oběť,

ale Kainovu odmítl. Co je podstatou popsaného problému?

„Bez prolití krve nemůže být hřích odpuštěn, proto svou víru v Kristovu krev měli [Kain a Ábel] projevit obětováním prvorozeného ze stáda.“ (PP 71; NUD 27)

Zatímco Ábel dodržel Boží pokyny a jako zápalnou oběť přinesl zabitě zvíře, Kain Boží příkaz nerespektoval. Neobětoval jehně, ale pouze oběť „z polních plodin“. Byl to čin otevřené neposlušnosti, na rozdíl od postoje jeho bratra. Tento příběh byl často vnímán jako klasický případ spasení vírou (Ábel a jeho krvavá oběť) v protikladu k pokusu dosáhnout spasení skutky (Kain a jeho polní plodiny).

Přestože oběti měly mít duchovní význam, samy o sobě neměly žádnou magickou hodnotu. Vždy to byly jen symboly, obrazy ukazující na Boha, který hříšníkovi poskytoval nejen obživu, ale také vykoupení.

Aplikace

Uvažuj o textech Mi 6,7 a Iz 1,11. Jaký princip je zde představen? Jak jej můžeš uplatnit ve svém životě a při uctívání Boha?

ZLOČIN

³Po jisté době přinesl Kain Hospodinu obětní dar z plodin země. ⁴Také Ábel přinesl oběť ze svých prvorozených ovcí a z jejich tuku. I shlédl Hospodin na Ábela a na jeho obětní dar, ⁵na Kaina však a na jeho obětní dar neshlédl. Proto Kain vzplanul velikým hněvem a zesinal v tváři. ⁶I řekl Hospodin Kainovi: „Proč jsi tak vzplanul? A proč máš tak sinalou tvář? ⁷Což nepřijmu i tebe, budeš-li konat dobro? Nebudeš-li konat dobro, hřích se uvelebí ve dveřích a bude po tobě dychtit; ty však máš nad ním vládnout.“ ⁸I promluvil Kain ke svému bratru Ábelovi... Když byli na poli, povstal Kain proti svému bratru Ábelovi a zabil jej. (Gn 4,3–8)

Ne jako Kain, který byl z ďábla a zabil svého bratra. A proč ho zabil? Protože jeho vlastní skutky byly zlé, kdežto bratrovy spravedlivé. (1J 3,12)

Osobní studium

Uvažuj o úvodním textu (Gn 4,3–8). Jak se Kain „dopracoval“ až k tomu, že zabil svého bratra? Uvažuj v tomto kontextu i o verši 1J 3,12.

Kainova reakce je dvojitá: „Kain vzplanul velikým hněvem a zesinal v tváři“ (Gn 4,5). Zdá se, že Kainův velký hněv byl nasměrován na Boha i na Ábela. Kain se rozhněval na Boha ve svém přesvědčení, že se stal obětí nespravedlnosti. Zároveň se jeho vztek zaměřil na Ábela, protože na něj žárlil. Co mu záviděl? Jeho oběť? V jejich vzájemném vztahu se toho určitě událo víc, než co je odhaleno v několika biblických verších. Ať byly problémy mezi nimi jakékoli, Kain byl rozladěný, protože jeho oběť nebyla přijata.

Dvě Boží otázky v Gn 4,6 souvisí se dvěma Kainovými postoji. Bůh Kaina neobviňuje. Podobně jako u Adama, Bůh klade otázky ne proto, že by neznal odpovědi, ale proto, že chce, aby se Kain podíval na sebe, a tak pochopil příčinu svého vlastního stavu. Jako vždy se Bůh snaží vykoupit hříšník-

ky, i když velmi jasně selhali. Bůh tedy klade otázky a pak Kainovi dává rady.

Za prvé, Bůh naléhá na Kaina, aby „konal dobro“ a jednal správně. Je to výzva k pokání a ke změně postoje. Bůh slíbil Kainovi, že ho „přijme“ a odpustí mu, ale musí se to díť jeho, ne Kainovým způsobem.

V textu však zaznívá i výstraha: „Nebudeš-li konat dobro, hřích se uvelebí ve dveřích a bude po tobě dychtit; ty však máš nad ním vládnout“ (Gn 4,7). Boží rada odhalila kořen hříchu, který se nachází v samotném Kainovi. Bůh Kainovi radí a snaží se ho vést správnou cestou.

Druhá Boží rada se týká postoje, který by měl Kain zaujmout k hříchu, jež „se uvelebí ve dveřích“ a „dychtí“ po Kainovi. Bůh doporučuje sebeovládání: „Ty však máš nad ním vládnout.“ Stejný princip pojmenovává i apoštol Jakub: „Každý, kdo je v pokušení, je sváděn a váben svou vlastní žádostivostí“ (Jk 1,14). Evangelium nám nabízí nejen nad slíbení odpuštění hříchu, ale i vítězství nad ním (viz také 1K 10,13). Kain nakonec nemohl za svůj hřích vinit nikoho jiného kromě sebe. Podobně je to i s každým z nás.

Aplikace

Co nás tento nešťastný příběh učí o svobodné vůli a o tom, že nás Bůh nenutí k poslušnosti proti naší vůli?

KAINŮV TREST

⁹Hospodin řekl Kainovi: „Kde je tvůj bratr Ábel?“ Odvětil: „Nevím. Cožpak jsem strážcem svého bratra?“¹⁰Hospodin pravil: „Cos to učinil! Slyš, prolitá krev tvého bratra křičí ke mně ze země.¹¹Nyní budeš proklet a odvržen od země, která rozevřela svá ústa, aby z tvé ruky přijala krev tvého bratra.¹²Budeš-li obdělávat půdu, už ti nedá svou sílu. Budeš na zemi psancem a štvancem.“¹³Kain Hospodinu odvětil: „Můj zločin je větší, než je možno odčinit.“¹⁴Hle, vypudil jsi mě dnes ze země. Budu se muset skrývat před tvou tváří. Stal jsem se na zemi psancem a štvancem. Každý, kdo mě najde, bude mě moci zabít.“¹⁵Ale Hospodin řekl: „Nikoli, kdo by Kaina zabil, bude postížen sedmeronásobnou pomstou.“ A Hospodin poznamenal Kaina znamením, aby jej nikdo, kdo ho najde, nezabil.¹⁶Kain odešel od tváře Hospodinovy a usadil se v zemi Nódu, východně od Edenu. (Gn 4,9–16)

Osobní studium

Proč Bůh klade Kainovi otázku: „Kde je tvůj bratr Ábel?“ Jak souvisí Kainův hřích s tím, že měl být „na zemi psancem a štvancem“ (Gn 4,12)?

Boží otázka adresovaná Kainovi nám může znít povědomě, protože v ní slyšíme ozvěnu otázky směřované Adamovi v ráji. To nám ukazuje, že Kainův hřích je následkem Adamova hřichu.

Kain si však svůj hřích nepřiznává, popírá ho. Je to opak Adamova postoje. Ten se sice pokouší hodit vinu na někoho jiného (na Evu a na Boha), ale skutkovou podstatu nepopírá. Naopak Kain otevřeně Bohu vzdoruje. Hospodin však neztrácí čas a nekonfrontuje Kaina s jeho zločinem. Dokonce ani nečeká Kainovu odpověď na otázku: „Cos to učinil?“ Připomíná Kainovi, že ví všechno, protože hlas Ábelovy krve k němu křičí ze země (Gn 4,10). Tento obraz zname-

ná, že Bůh o vraždě ví a bude na ni reagovat. Ábelova krev je v zemi, což nás vrací zpět k pádu do hříchů v rajske zahradě a ke slovům adresovaným Adamovi (viz Gn 3,19).

Zaměř se na text Gn 4,14. Jaký význam mají Kainova slova „budu se muset skrývat před tvou tváří“?

Ábelovu krev přijala země, a proto byla nyní znovu prokletá (Gn 4,12). Výsledkem je, že Kain je odsouzen stát se uprchlíkem, bude „psancem a štvancem“. Teprve když Kain slyšel Boží slova, uznává důležitost Boží přítomnosti. Bez Boha se bojí o vlastní život. I když Kain chladnokrevně zavraždil svého bratra a odmítal této skutečnosti čelit, Hospodin mu projevoval milosrdenství. A i když „odešel od tváře Hospodinovy“ (Gn 4,16), ten mu neustále poskytoval určitý druh ochrany. Nevíme přesně, jaké „znamení“ (Gn 4,15) Kain dostal. Ať už šlo o cokoli, bylo výsledkem Boží milosti projevené Kainovi.

Aplikace

Text říká: „Budu se muset skrývat před tvou tváří“ (Gn 4,14). Je možné něco skrýt před Bohem? Odejít od Boha tak, že s ním úplně ztratíme kontakt, je tragické. Jaká je jediná možnost, jak se jako hříšníci můžeme takové situaci vyhnout?

LIDSKÁ ZKAŽENOST

¹⁷I poznal Kain svou ženu, ta otěhotněla a porodila Enocha. Tu se dal do stavby města a nazval to město Enoch, podle jména svého syna. ¹⁸Enochovi se narodil Írad, Írad zplodil Mechújáela, Mechújáel zplodil Metúšáela, Metúšáel zplodil Lámecha. ¹⁹Lámech pojal dvě ženy; jedna se jmenovala Áda a druhá se jmenovala Síla. ²⁰Áda porodila Jábala, který se stal praotcem těch, kdo přebývají ve stanu a u stáda. ²¹Jeho bratr se jmenoval Júbal; ten se stal praotcem všech hrajících na citeru a flétnu. ²²Také Síla porodila, a to Túbál-kaina, mistra všech řemeslníků obrábějících měď a železo. Sestrou Túbál-kainovou byla Naama. ²³Tu řekl Lámech svým ženám: „Ádo a Sílo, poslyšte můj hlas, ženy Lámechovy, naslouchejte mé řeči: Zabil jsem muže za své zranění, pacholík za svou jizvu. ²⁴Bude-li sedmeronásobně pomstěn Kain, tedy Lámech sedmdesátkrát a sedmkrát.“ ²⁵I poznal opět Adam svou ženu a ta porodila syna a dala mu jméno Šét (to je [Do klína] vložený). Řekla: „Bůh mi vložil do klína jiného potomka místo Ábela, kterého zabil Kain.“ ²⁶Šétovi se narodil syn; dal mu jméno Enóš. Tehdy se začalo vzývat jméno Hospodinovo. (Gn 4,17-26)

Osobní studium

Jaký byl podle veršů v úvodu Kainův odkaz a jak jeho zločin otevřel cestu rostoucí zkaženosti lidstva?

Kainův vnuk Lámech se odkazuje na Kainův zločin ve svém vlastním kontextu. Porovnání zločinu Kaina a zločinu Lámecha je poučné. Zatímco Kain o svém zločinu mlčí, zdá se, že Lámech se jím chlubí a vyjadřuje to dokonce písní (Gn 4,23.24). Zatímco Kain prosí o Boží milosrdenství, o Lámechovi nic takového nevíme, naopak, je na svůj čin hrdý. I když je Kain sedmkrát pomstěn Bohem, Lámech věří, že bude pomstěn sedmdesátkrát a sedmkrát (Gn 4,24). Jeho postoj naznačuje, že si velmi dobře uvědomuje svou vinu a ohavnost svého jednání.

Kain měl jen jednu ženu (Gn 4,17). Lámech je první, o kom se dozvídáme, že si vzal dvě ženy (Gn 4,19). Toto zintenzívnění a posílení zla negativně ovlivní i další generace Kainových potomků.

Biblický text bezprostředně navazující na příběh zla v rodině Kainových potomků

zaznamenává novou událost, která stojí v protikladu k bujícímu hříchu. „I poznal opět Adam svou ženu“ (Gn 4,25). Výsledkem je narození Šéta. Tímto jménem Eva naznačuje, že od Hospodina dostala místo Ábela náhradu, „jiného potomka“.

Jméno Šét se v Písmu nachází ještě dříve než jméno Ábel. Je odvozeno z hebrejského slovesa *ašit*, které má význam „položím“ nebo „dám“ (Gn 3,15) a je součástí mesiášského proroctví. Mesiáš bude součástí rodové linie Šéta. Biblický text pak uvádí záznam mesiášské linie, která začíná Šetem (Gn 5,3) a zahrnuje Henocha (Gn 5,24), Matuzaléma a končí Noemem (Gn 6,8).

Slovní spojení „synové Boží“ (Gn 6,2; ČSP) se týká potomstva Šéta, protože právě oni měli zachovat Boží obraz (Gn 5,1.3). Na druhé straně se zdá, že spojení „dcery lidské“ (Gn 6,1.2) má negativní význam. Do kontrastu jsou zde postaveni ti, kdo nesou Boží obraz, s těmi, kdo nesou obraz člověka. Pod vlivem „lidských dcer“ si Boží synové „brali za ženy, jichž se jim zachtělo“ (Gn 6,2), což naznačuje nesprávný směr, kterým se lidstvo vydalo.

Aplikace

Uvažuj o textu Gn 6,1–5. Jde o silné svědectví o zkaženosti a hříchu! Proč musíme v Boží moci udělat vše, co je v našich silách, abychom ze svého života hřích odstranili?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Opakující se slovní spojení „chodil Henoch s Bohem“ (Gn 5,22.24) vyjadřuje důvěrné a každodenní společenství s Bohem. Henochův osobní vztah s Bohem byl tak mimořádný, že „ho Bůh vzal“ (Gn 5,24). Toto slovní spojení je však v Adamově rodokmenu jedinečné a nepodporuje myšlenku bezprostředního posmrtného života v ráji pro ty, kteří „chodí s Bohem“. Všimněte si, že Noe také chodil s Bohem (Gn 6,9), ale zemřel jako všichni ostatní lidé, včetně Adama a Matuzaléma. Je také zajímavé poznamenat, že není uvedeno žádné zdůvodnění této zvláštní milosti.

„Hench se stal kazatelem spravedlnosti. Seznamoval s Božím poselstvím všechny, kdo mu naslouchali. V zemi, kde se Kain snažil utéct z Boží přítomnosti, prorok představoval nádherné scény, které mu byly ukázány ve vidění. Prohlašoval: ‚Hle, přichází Pán s desetitisíci svých svatých, aby vykonal soud nade všemi a usvědčil všechny bezbožné z jejich skutků, které kdy ve své bezbožnosti spáchali.‘ (Ju 1,15)“ (PP 86; NUD 33.34)

Otázky k rozhovoru

1. Proč Kain zabil svého bratra? Přečtěte si následující komentář Elieho Wiesela: „Proč to udělal? Možná chtěl zůstat sám: jediné dítě a po smrti rodičů jediný člověk. Sám jako Bůh a možná sám místo Boha. ... Kain zabil, aby se stal Bohem. ... Každý člověk, který se považuje za Boha, skončí vražděním lidí.“ (WIESEL, Elie: *Messengers of God: Biblical Portraits and Legends*, New York: Random House, 1976, s. 58) I když se nedopustíme přímo vraždy, v čem musíme být opatrní, abychom neodráželi Kainův postoj?
2. Porovnejte věk dožití lidí před potopou (Genesis 5) s životem patriarchů. Jak byste vysvětlili toto zkrácení délky lidského života? Jak je tento úpadek v rozporu s tvrzeními moderního darwinismu?

Praktický závěr

- Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?

Podněty k modlitbám

- Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.
- Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?
- Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

_____	_____
_____	_____
_____	_____